

הכתוב לחיים

ממאמריו של הגאון רבי חיים יוסף אקרמן שליט"א

החתקה

באייראן...

כסא רבי ושלמה

כסא רבי ושלמה

הכתוב להימים

ממאמריו של הגאון רבי חיים יוסף אקרמן שליט"א

תורת המצורע

אמר ר' יוחנן על שבעה דברים
נגעים באין:

על לשון הרע - על שפיכות דמים - על שבועת שוא - על גלוי עריות
- על גסות הרוח - על הגזל - על צרות העין. (ערכין טז.)

בשבוע שעבר עסקנו בהלכות נגעי אדם - בין הבאים בעור בשרו,
ובין הבאים במקום שער כנתק הראש או הזקן בקרחתו או בגבתו
- וקנו דינים אלו מקום נרחב בתורה שבעל פה בעשרת הפרקים
הראשונים של מסכת נגעים.

והעד העיד בנו הרמב"ם (סוף הלכות טומאת צרעת) שאין זה מנוהגו
של עולם אות ופלא היה בישראל כדי להזהיר מלשון הרע, שכל
שעמוד ברשעו מושתנה עורו ויצטרע ויהיה מובדל ומפורסם לבדו
עד שלא יתעסק בשיחת הרשעים שהיא הלצות ולשון הרע.

ועל זה הוזהרנו לזכור מעשה מרים הנביאה שדברה באחיה שהיא
גדולה מנומו בשנים, וגדלה אותו על ברכיה וסכנה עצמה להצילו מן
הים והיא לא דברה בגנותו אלא טענה והשונה אותו לשאר
הנביאים, והוא לא היה מקפיד על כל אלו הדברים ואעפ"כ מיד
נענשה בצרעת. קל וחומר לבני אדם הרשעים הטפשים שמרבים
לדבר גדולות ונפלאות.

ואם כן יהודי אומלל זה שנגעה בו יד ה' ופרחה בו הצרעת מעשיו
שגרמו לו להיות מובדל ויושב לבדו מוחץ לג' מחנות, וגם כאשר
הוא נכנס לבית הכנסת עושים לו מחיצה גבוהה עשרה טפחים על
רחב ד' אמות שזהו שעור מקומו של אדם והוא מקפיד ליכנס ראשון
ולצאת אחרון כדי שלא יטמאו העומדים בבית הכנסת בכניסתו
ובציאתו. (נגעים, פרק יג, משנה יב.)

וכטבע הבריות בדים לו הכל בראשיתו ומפסירים בשפה רפה: מגיע
לו, מעשיו ירחקוהו!

ולפיכך ראוי לו שיהא מוזר לאחיו ונכרי לכל מכיריו וקרוביו, וראוי
לו שידחה אחר הנופל. (קדושים כ:)

כי באור פניך נתת לנו - תורת חיים!

הקדיש הבורא ית' שרחמיו על כל מעשיו את פרשת תורת המצורע
הנלמדת בשבוע זה בפרשה בפני עצמה להראות היאך אין
מחשבותינו מכוונות למחשבותיו, ולא דרכינו לדרכיו.

מטריח הקב"ה את הכהן המכובד והעסוק בעבודתו לפנות מעיסוקיו
ולצאת חוץ לג' מחנות, ולא להמתין שהמצורע שנתרפא יבוא אליו
- והובא של ישהה, ויבוא בעל כרחו אל הכהן.

ובמעשה טהרתו הנעשה בחוץ בזמנה לשעיר המושלח מותבאר
למטה שהנהגתו גסת הרוח ורמות רוחו שחש כעץ ארז חייבת
להשתנות ועליו להשפיל עצמו מגאוותו כתולעת וכאזוב, ולחזור
ולתחבר אל מקור מים חיים ולשלח הצפור החיה על פני השדה
להזיירו שבאם יוסיף להרע תחזור אליו הצרעת.

וכדי להתקדם לרפוי הרוחני ולהסרת הפגם הפנימי שבו מחויב הוא
בתגלחת ראשונה בה הוא מעביר תער על כל מקום כנוס שער ונראה
- שהוא שער ראשו וזקנו וגבות עיניו וכל ששייר שתי שערות לא
עשה כלום. (נגעים י"ד ב-ד)

במעשים אלו תמו ימי חילוטו של המצורע ורשאי הוא להכנס לתוך
המחנה, שוב אינו מטמא בביאה ורשאי הוא לדור בין האנשים ובלבד
שיזהרו מנגעו לפי שהוא מטמא כשרץ, אך סאת יגובו גוברת
בהיותו מוקרח ונראה כדלעת בהסרת תפארת אדם שעליו.
[וכמובאר בקרח שהעבירו תער על כל בשרו יחד עם כל הלויים והיה
מוחר על כל בתי ישראל ולא היו מכירים אותו, ואשתו לעגה על
שעשו ראשו כדלעת]. אבל צוותא דעלמא שהותר לישב עמו
ופוסק מלישב בדד מוחץ למחנה ביחא ליה אף שמתגלה הוא לפניהם
בקלנו. (מו"ק ז:)

בדחילו ורחימו סופר המטהר המקורח שבעה ימים הקרויים - ימי
ספרו - כדי להתייצב ביום השביעי לתגלחת שניה המוקשת לתגלחת
ראשונה והמלמדת אותנו שחיוב העשה דתגלחת אלים ודוחה ללאו
דלא תקיפו פאת ראשכם לסובר שהקפת כל הראש שמה הקפה וכן
שהעשה דתגלחת מתיר להשחית את חמשת פאות הזקן. (יבמות ה.,
בזיר נח.)

לאחר טבילתו נושם הוא לרוחה בידעו ובהכירו שאט מותחילים
ליפתח בפניו שערי טהרה ורשאי לאכול במועשר, ובהערב שמש של
יום זה רשאי הוא להרגיש היאך קדוש הוא בקדשתו של אהרן ואוכל
בתרונה. (פרק יד משנה ג')

אך עדיין לא שלמה טהרתו שהרי הוא אחד מארבעת מחוסרי כפרה
האסורים בקדשים עד הביאו את כפרתו ביום השמיני. ומחמת
חסרון כפרתו אסור הוא לבא בעזרה, ואם בא בה חייב כרת הוא
[לראב"ד - פ"ג מביאת מקדש ה"ג, ולרמב"ם - מנין אותו מכת
מרדות].

וצפה לפניו סוגיא הלכתית קשה היאך יזכה למותן דם האשם
שהוצרך הכהן ליתן על תנוך אזנו הימנית ועל בהן ידו הימנית ועל
בהן רגלו הימנית. ולהפתעתו מתברר לו שחכמי ישראל ובוני
המקדש נתנו דעתם עליו למרות שהיה איש מורחק מעם ומיושב
מוחץ לג' מחנות למרות שתי תגלחותיו שהציגוהו כדלעת בפני
הבריות ולא קדשו שערי נקבור העומדים בפתחה של עזרת ישראל
בקדושת העזרה, ורשאי המוחסר כפורים לילך את עזרת הנשים וכן
לעמוד תחת לשערי נקבור שקדושתן שוה לעזרת הנשים [ולא קדשה
בקדושת העזרה] בהיתר ולעשות בו כמצווה עליו כדי שיוכל לאכול
בקדשים. (פסחים פה:)

ואף שהיה אפשר להעמידו בעזרת הנשים ולהצריכו להכניס ידיו
לחלל שער נקבור באם היו מקדשים אותו בקדושת עזרת ישראל,
מכל מקום אומר רבנו תם שעשוי [חלל שער נקבור] בשביל תקנת
מצורעים שיעמדו שם ויגן עליהם השער בחמה מפני החמה
ובגשמים מפני הגשמים.

צא ולמד! הכל בכתב מיד ה' עליהם - המצורעים - השכיל שלא
לקדש חלל השערים כדי שיהא להם מחסה ומסתור מזרם ומחמה.
והנה עומד הוא בחרדת קדש כשדם האשם שנשחט בעזרה נתון ביד
השלוחא דרחמנא והוא מכניס ידיו למותן בהובות ומתחדש על ידו
הדין של אישתי - הותרה לו ביאה במקצת [החשובה בעלמא
כביאה] לצרעתו - שהרי עדיין מחוסר כיפורים הוא ובכרת - ולמרות
כן משתדלת התורה שתעלה לו טהרה ויהא רשאי לאכול בקדשים.

ועולא מוסיף לטרוח בתקנתו של המצורע ביום השמיני שחל בערב
הפסח שמאחר ולצורך אכילת פסחו בערב יעמידנו הכהן בערב
הפסח בשערי נקבור ויכניס ידיו לכהונות ויטהר מצרעתו וישלח

כדינים שבדד ישבו מוחץ למחנה ונשאו חרפתם בעצמם, ודנו קל וחומר מעצמם שלרגל קשי מצבם והמות המעוות להם במקומם או בהכנסם באיסור לעיר השרויה ברעב אין להם אלא למסור עצמם למחנה האויבים - ארם - ולהיות חייהם תלוים ביד אחרים.

ולהפתעתם בבואם בלילה לקצה מחנה ארם לא מצאו שם איש. והיו המה שלוחי ההשגחה לגלות את הנס הגדול שהכה ה' במחנה ארם והשמיעם קול רכב וסוס וקול חיל גדול שהטיל מורך בלבם ונסו כל נפשם כשהם מותירים את כל ממונם ואהליהם בלא איש.

ואותם ארבעת המצורעים שהחלו בשלילת השלל ובזזה שלחו ידם לעצמם, אך הרהורי תשובה צפו ועלו בלב אביהם שחמדת המנוון שנטל מנעמן למרות התנגדות מורו ורבו - אלישע - אשר קדש שמו הגדול ברבים ומאן קחת כסף מיך נעמן (הפטרות תזריע) היא אשר המיטה עליו ועל זרעו את הצרעת שדבקה בהם ושלחתם מוחץ למחנה, והסיקו כי תחת שימשיכו שלא להיטיב עם זולתם ימצאו אצון בפני אור מלך ויודיעו את מדת חסדיו וטובו להעם הרעב הנצור בעיר ומגו דרכי לבפשייה יזכו גם את אחיהם. והודיעו לשומר העיר על הנס שנגלה להם ועל פי המלך גשלו שני רכב סוסים להודיע בגדול הנס שהרעיף עליהם מושיעם וצורם לקיים ולאמנות את נבואת אלישע שהבטיח אתמול למלך שמוחיר המזון יוזל באופן פלאי ושלא ישית לבו לפקפוקי השליש שהמלך נשען על ידו המסופק בהבטחה ולועג באמרו שגם אם יעשה ה' ארבות בשמים לא יתכן שיהא כדבר הזה. והשליש אכן בא על עגשו ונרמס על ידי העם שיצא בהמנוי לבזז את מחנה ארם ואת כל אשר השליכו בהחפזם לגוס ולעבור את הירדן.

העיקר השבעה עשר: לרדוף פעולות החסד והאמת כמאמר שלמה: בחדש ואמת יכפר עון וביראת ה' סור מרע. והנה כאשר האדם משתדל לתמוך ביד האמת ויעזור אחריה ויתעורר בדבריה, ויזיף אורו לעיני בני עמו, ויחזק ידי אנשי האמת ונשאו ראשם, וכתות השקר ישפילם ויגיעם עד עפר הנה אלה דרכי קדוש ה' והוד והדר לאמונתו ועבודתו בעולם ועז ותפארת במקדש תורתו. (שער הראשון, אות מז)

כך נסלח להם עון החלול בלקיחת מנחת נעמן עם התשובה בשומם האמת לעמות אשמת החלול, מדת תשובתם כנגד מדת משובתם.

הרמב"ם (סוף הלכות צרעת) מוזרז את אותו שרוצה לכון את אורחותיו שיתרחק משיבת עמי הארץ ומדבור עמו כדי שלא יתפש ברשת הרשעים וסכלותם הגורמת להם ישיבת קרנות וישיבת נבסיות של עמי הארץ וישיבת בתי משתאות עם שותי שכר.

והולכים המה מדחי אל דחי מותוך שמורים הם בדברי הכאי באים הם לספר בגנות הצדיקים, ומתוך כך יהא להם הרגל ליתן דופי בדברי הנביאים, ובאים מתוך כך לדבר באלקים ולכפור בעיקר עד ששתים בשמים פיבם מתוך לשונם המתהלכת בארץ.

ולפיכך ראוי לו לאדם להדבק בכשרי ישראל וצדיקיהם ששיחתם אינה אלא בדברי תורה ובדברי חכמה שלפיכך מעיד הנביא מלאכי [בהפטרות שבת הגדול שנפטר השבת] שהקב"ה עוזר על ידן ומזכה אותן בה נבאמר: אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו.

מי יתן שבד בבד עם החשש והפחד התלוי בחללו של עולם של: פן אבא והכיתי את הארץ - חרב, כשעינינו נשואות את הכלתי גודע היאך יפול דבר ה' וגזרתו במאבק מלכות פרס וגרורותיה עם הכבשה הבודדת למוול שבעים הזאבים, ישלח איש תשבי להודיענו לפני בוא יום ה' הגדול והנורא וישיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם!

פסחו לעזרה לשחוט ולערב יאכל כזיתא פיסחא ויהא לו השיר באכילתו כליל התקדש חג, אישתי בני שאם בו ביום ראה קרי והוצרך להשתלח חוץ לשתי מחנות כזב וטבל לקרויו ועדיין הוא טבול יום שאינו נכנס להר הבית, בזה אמרו חכמים שיכנס להר הבית ויעמד בשערי נקנור ויכניס ידיו לבהונות ויטהר לאכול פסחו בערב. ויבוא עשה דפסח שיש בו כרת - שאם לא יטהר ימנע מלעשות פסחו - וידחה עשה ואסור של כניסת הטבול יום להר הבית הקדוש בקדושת מחנה לוי, והכנסת ידיו לעזרה המוקדשת שהטבול יום הנכנס לה חייב כרת - הותרה לו מותוך שהותרה לצרעתו (יבמות ז:), קמה רוחו בקרבו לידע ולהכיר כי אני את דכא! לאחר תקופה כה ארוכה שהבזיונות וההשפלות היו מנת חלקו ונדחה מכל דבר שבקדושה מתייך אליו הבורא יתברך ורצה בתשובתו ומוכן שיכנס לפני ה' בעזרה המוקדשת בביאה במקצת כדי שיוכל לאכול בקדשים בערב, ובערב הפסח מוכן הוא להקל עליו שיכניס במקצת את טומאת הטבול יום שבו וימתין לו שיעריב שמשו ויטהר מקרויו ויזכה לאכול מן הפסחים ומן הזבחים.

וכשמוסיף אותו שפל אדם לראות בחשיבותו לפני בוראו ויוצרו שם הוא את לבו שאף שבכל דוכתא קיימא לן שאין אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חברך (שבת ד:). מצינו בערב הפסח שאם נשתהה המוחסר כפורים כגון המצורע ולא הספיק להביא כפרתו קודם לתמיד של בין הערבים הקרב ביום זה קודם לפסח, מרשים לכהנים להקריב לו את קרבנותיו ולעבור על עשה דהשלמה האוסר להקריב קרבנות לאחר תמיד של בין הערבים מכיון שאם לא יביאה לא יהא ראוי לאכול פסחו בערב ויבוא עשה דפסח שיש בו כרת וידחה עשה דהשלמה ואע"ג שהכהנים הם העוברים בעשה דהשלמה וחוטאים כדי שיזכה חברם המצורע. (תוד"ה וכי - שבת ד) וכל זאת - מושם שלא פשע.

ועוד יתפלל בעל התשובה אל ה' למחות כעב פשעיו וכענן חטאתיו ושיחפץ בו וירצהו. כי יתכן להיות העון נסלח ונפדה מן היסורים ומכל גזירה, ואין לה' חפץ בו ומנחה לא ירצה מידו. ותאות הצדיקים מן ההצלחות להפק רצון מה' ושיחפץ בהם. ורצונו - החיים הקיימים והאמיתיים והעונג הגדול הכולל כל הנעימות כענין שבאמר: חיים ברצונו.

ועל כן תראה בתפלת דוד בעת התשובה אחרי שאמר: הרב כבסני מעוני ומחטאתי טהרני התפלל עוד להיות רצון השי"ת בו כקודם החטא ואמר: אל תשליכני מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממני, אחרי כן התפלל ואמר השיבה לי ששון ישעך שיהיו גסי ה' וישעו מצויים אתו ושתצלח עליו רוח אלקים כאשר בתחילה.

ואחרי כן אמר: רוח גדיבה תסמכני ופרושו למרות שקטנתי מפני פשעי ואיבני ראוי לבסיך ולהגלות עלי זרוע קדשך, וגם אם גשאת עון חטאתי ואיבני כדאי להיות נאהב ורצוי כירחי קדם למרות כן כיון שאין קץ לנדבתך וטובתך - תסמכני ברוח גדיבה. (שערי תשובה, שער הראשון אות מ"ב)

ונכל להמליץ את המושך בקשת דוד (תהלים נא ט') תחטאני באזוב ואטהר - כמו שמטק"ר המצורע בשבע הזיותיו בתום ימי חלוטו שם מוחץ למחנה מתחילות לפתוח בפניו את שערי הטהרה, ולחוש כי זבחי אלקים הם הרוח נשברה, ולב נשבר ונדכה - אלקים לא תבזה.

תניא: ארבעה חשובים כמות, עני, סומא, מי שאין לו בנים ומצורע - דכתיב אל בא תהי כמות. (בדרים סד:) המשותף לארבעתם הוא העדר אפשרות ההטבה עם זולתן, ורק הטוב שהוא מייטיב עם שכנגדו הוא שרוח חיים מפעמתו ומפכה בו.

וזו היא ההפטרה שנדלג עליה בשבת זו והמספרת על ארבעת המצורעים שהם גיחזי ושלשת בניו שנשתלחו אל מוחץ למחנה

פסח כלי ואת